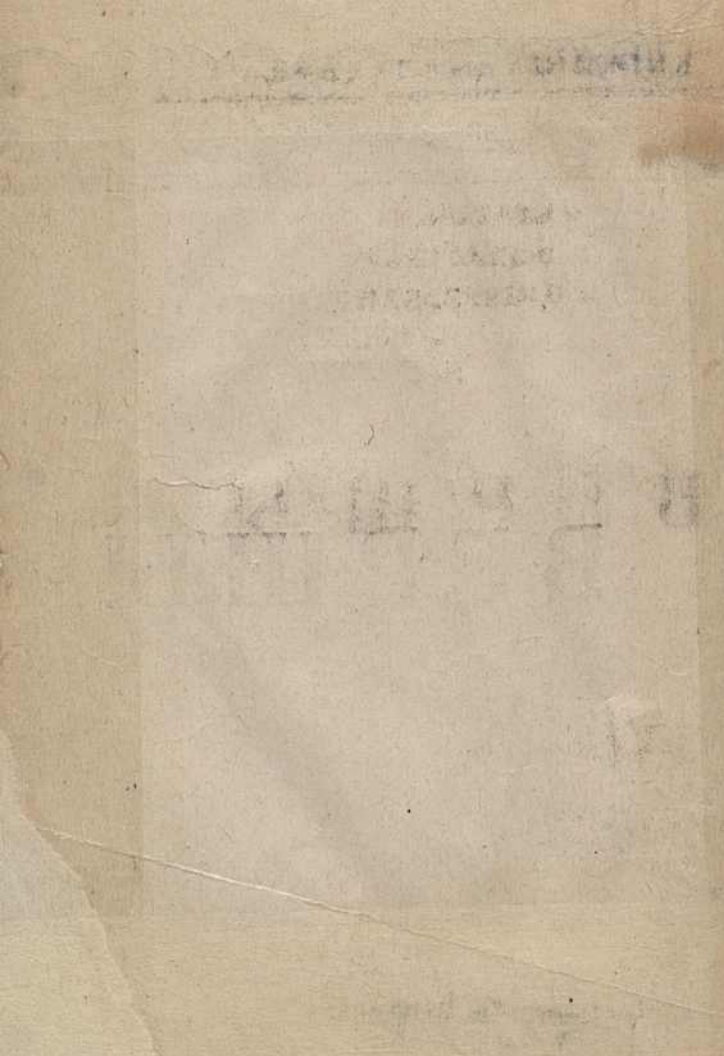

Ба 60504

Б2 60504

З. БАНДАРЫНА
Н. ВІШНЕЎСКАЯ
Я. ПФЛЯУМБАУМ

В Е Р Ш Ы

VII

20067

Б
Б-23

ВЫДАЊНЕ ЦБ МАЛАДНЯКА
М Е Н С К — 1926

762192 B 60504

Бел. сддз. кн.
1994 г. д. 1

1-я Дзяржаўная друкарня
Заказ № 1.009
У ліку 2.000
Галоўлітбел № 13.748

ОДЕССКАЯ ГОРОДСКАЯ

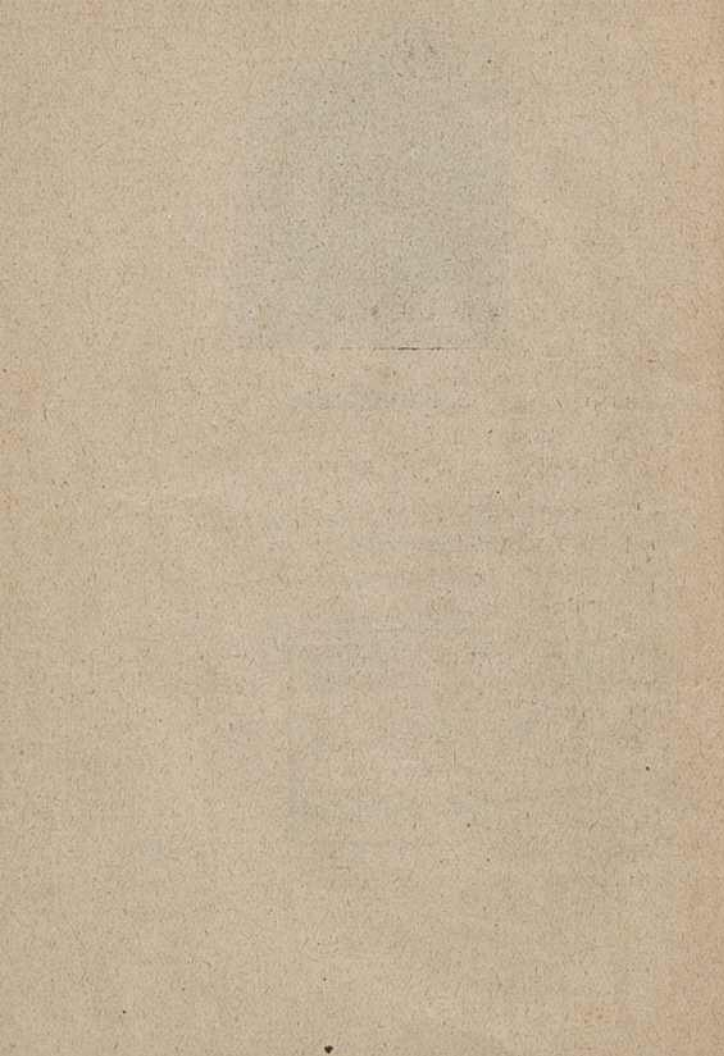
29. ЮН. 1926

ПУБЛИЧНАЯ БИБЛИОТЕКА

25. п. к. 7009

З. БАНДАРЫНА

ШЭПТАМ ДЗІЎНЫМ...

Шэптам дзіўным прасторы спавіты,
Завілося калосьсе ў вянок.
І хвалюецца ў постаці жыта...
Шэры змрок загінуў даўно.

Заістужана чырванью неба,
Чырвань хмар палягла на ваду...
Празьвінела ды водгульле сьледам,—
Гэта жнейкі на працу ідуць.

Сонца паліць, пячэ, не шкадуе,
Песьня ймкнецца: „зажалі—дажнём“.
Грамаду прывітай маладую,
Што ваюе на полі з сярпом.

Прытаміліся ногі і рукі,
Ды затое снапы, снапы...
Павязуць іх пад гоман і грукат
На гумно, дзе сумуюць цапы.

Хоць і цяжка бывае часінай,
Я люблю і прастор, і палі.
Змрок кудлаты ў амшарах загінуў,
Плыве шум каласістых далін.

Люба подых агністага лета
Ды з сярпом на плячы спатыкаць
І на постаці сьпелага жыта
Ад расы да расы працаваць.

* * *

Слаўны дзянёк...

Міліёнам праменьняў
Чырваньню сонца гуляе ў гадох.
Глянула...

Ўспомніла...

Моцнымі зьвеньнямі,
Моцная сіла ў нашых радах.

* * *

Раньня марознага енкі чутны...
Чую дасюль яшчэ стогн пад навалаю
Панскай збуцьвелей рукі.
Доўга, ці доўга чакаць нам чаканага?—
Молатам моцным... б'юць кайданы.
Гусьміхнулася сонца жаданае.
Глянула—Воля ідзе паплавом.
Воля магутная, Воля чаканая
Моцнаю пльнью імкне к братом.
Хай-жа нацешыцца паншчына дзікая:
Не сустрымае крыжацкі залом.
Воля магутная, шчасьце вялікае
Чырваньню-пльнью ліецца к братом.

8 САКАВІКА

Цешыцца сэрца дзявочае сёння,
Радасьць, бы зорка, ў вачох іскрыцца.
Сонечным шчасьцем песні зазвоняць—
— Сьвята, сусьветнае сьвята, сястрыца!..

Кліч наш на Захад—няхай імкнецца!
Вольнасьць здабудзем!
Пакута загіне!
Зьнішчым паноў мы! Прыходзе канец ім!
Няволі ня будзе
Ў мяцежнай краіне!..

Цешыцца сэрца дзявочае сёння,
Радасьць, бы зорка, ў вачох іскрыцца.
Сонечным шчасьцем песні зазвоняць—
— Сьвята, сусьветнае сьвята, сястрыца!..

ЗАВІХУРЫЛА СЬПЕВАМ МАШЫНА

Завіхурыла сьпевам машына,
Расквітае зарою усход.
Гэта—ў хвалях вясёлых чырвань
Плытагоніць жыцьця веснаход.

Прамень сонца, спавіты ласкай,
Яе з новым днём прывітаў.
А ў душы—дух юнацкі-бунтарскі,
Дух паўстаньня ў душы расквітаў.

Вольнасьць сьцягі свае хвалявала,
Да змаганьня звала народ...
Беларусь! сёньня ты сустрэкала
Плёмкам радасьці сёмы свой год.

Сярод радасьці ўсплёскаў іскрыстых
Песень тых, што бадзёраць шаг,
Поўна думак бунтарскіх агністых
Маладой Беларусі душа.

І ТОЛЬКІ ТЫ...

Чаму мне хочацца сьмяяцца-весеціцца,
Чаму плюскоча радасьці задор,
Калі бліскучая зарніца
Гудком шугае у прастор?
Эх, кліч заводу,
Грохат вуліц,
Гарадэкога шуму перазвон;

Моладзь творыць жыцьцё ў разгульлі
На агні мінулых дзён.

А ты, прадоньне беднаты —
Вёска! вёска,—балаты,
Шумліва-цёмныя бары...
Вёска, толькі ты бязьмежнай плыньню,
І толькі ты паркальнай сінню
Схавала чырвані-дары,
Згінаючы мазольнай сілай
Старыя—горкія гады.
Дні прышлі... Мінулае застыла.
Куём жыцьцё працоўнай грамады,
Куём жыцьцё мазольнай сілай,—
Гінуць распачы гады.

ГАЛЯ

1

Дзе ветрык ад зораў да зораў буяніў,
Дзе слаўся бязмежны, як неба, прастор,
Пад рокат раскацістых Нёмнавых хваляў,
Пад гучныя сьпевы сумежных лясоў—
Там на шаснаццатым годзе Галя
Першае гора сваё спаткала:
Маці памерла—сірочая доля..
Плакала з Галяй жытнёвае поле.

Чырвонай зарніцай заняўся усход...
Абураны помстай падняўся народ.
Злосна, ой, злосна спаткаў кулямёт...
Галі прышоў семнаццаты год.
Семнаццаты... Бура... Кастрычнік.
У буйных хвалях нясецца чаўнок.
А навокала чырвань іскрыцца,
Разганяючы паншчыны змрок.

Гул фабрычны сьпяваў прывітаньне,
Блукаў чырвані подых ў палёх.
А назаўтра ў туманнае раньне
Кліч паўстанца над краем лёг.
Галю горад, няволяй спавіты,
Няпрыхільна, са злосьцю спаткаў.
Скроні сьціснулі камяніцы,
Смутац па бруку праскакаў.
Усёй душою ў змаганьне за волю...
Не палюхаюць кулі яе.
Галя думак натхнёным званам
Людзям лепшую долю куче.
Дзень за днём ішлі бязупынна,
Дзень за дзень—хаваўся, зьнікаў.
Людзі кажуць—у сэрцы дзяўчыны
Закрынічыла сіль васілька.

Толькі раз цёмнавіраю ноччу
Стрэльбу моцна трымае ў руцэ...
А навокал калосьсе шапача
І чаруе, чаруе яе.
Неба, цёмнае неба сышлося,
Да грудзей прыхіліла цень.
А навокал шапача калосьсе —
І рвешся да іх паляцець.
Прабеглі ружовыя мары,
Сінявокі у полі змрок.
І бязмежнасьць балотаў, імшараў...
Але што гэта?.. хруснуў сучок?
Вораг!—думка бліснула маланкай,
Зьледзянелае сэрца—маўчы.
Ні была-бы яна партызанка
Сьмела — раз... пацягнула курок...
Пакрышыла прастор сугалосьсе...
Нехта падаў, запеніўшы змрок.

Толькі днём заістужыла неба,
Чуць прагнуўся зялёны ўсход,—
Прыхіліўшыся к дубу, пачула—
Стогн ледзь чутны пракраўся з кустоў,
Стогн прынудны паўзе аднекуль
І шавеліць палёсткі цішы.
Ня стрымацца душы чалавека,
Ня стрымацца жаночай душы.
Нахілілася—голос знаёмы.
Глянуць—кроў увесь твар заліла.
Але што гэта? Не... няма веры...
Гэта толькі мана.
Хіба гэткага я кахала?!
Ня дрыжы, ня пужайся Галя.
Толькі стрэльбы з пляча ня зьнімай...
—Ты мне вораг! ты вольнаму люду
Няволю, кайданы каваў.
Дык канай-жа, канай, рада буду,—
Толькі стане мацнейшай рука.

Ледзь пахіла сыходзіла сонца,
Ажывалі кудлатыя шаты,
У небе хмуры валаконцы,
І ветрык пасьвістваў заўзята.
Толькі явару сёньня ня весела,
Толькі явар панура стаяў.
Але што-ж, калі ён так шчыра
Сінявокую Галю кахаў...

162130

НЕ КАЖЫ...

Не кажы, што адну ты кахаеш.
Не кажы, што я любя твая.
Зорнай ночкай з табою другая,
Я-ж сумую адна...
Адна...

Чула песні, сьпявае што вецер,
Пра цябе там таксама была;
Лепш-бы ветру мне не паверыць.
Годзе сэрцу палаць...
Палаць...

Дый навошта тугою ўспамінаў,
Як пярсьцёнкам душу спавіваць.
Дый навошта, навошта дзяўчыне
Так балюча кахаць...
Кахаць...

Беларускія н'вы, азёры
Не на зьдзек гадавалі мяне.
Эх, разьбіць-бы каханьня-ўзоры...
Не падамся нудзе...
Нудзе...

Вольнай птушкай пад хмары ў палесьсе,—
За змаганьне жыцьця—на зямлю.
Смутак сэрца майго не завесіць—
Сьвет шырокі люблю..
Люблю..

Н. ВІШНЕЎСКАЯ

D 60504

ЗАВІХРЫЛІ...

Завіхрылі, завіхрылі
Віхры ў полі, ў чыстым полі,
Завіхрылі ў чыстым полі,
На разложыстым прывольлі,

Зацягнуўшы сіль нябёсаў,
Неба ў хмары убралася,
Неба ў хмары убралася,
Шэрым смуткам завілося.

Верхалістыя бярозы
Паскідалі на дол сьлёзы,
Паскідалі на дол сьлёзы,—
Буйна іскрыстыя росы.

І, абтрэсшы ўбёр зялёны,
Завіліся ў чырвань скроні,
Завіліся ў чырвань скроні,
Паабтрэсшы ўбёр зялёны.

На балоце ў шэрай далі
Рассыпаліся каралі,
Рассыпаліся каралі,
Журавін у мшыстай далі.

Журавы у неба белі
Ў край далёкі адляцелі,
Ў край далёкі адляцелі
Журавы ў імгістай белі.

Віхры веюць ў чыстым полі,
Ў чыстым полі на прывольлі,
Веюць віхры на прывольлі,
Апавіўшы смуткам поле.

ДА ДНЯ ЖАНЧЫНЫ

Гэй, ляці, мая першая песня
У кужэльную, шэрую вёску.
Гэй, туды, дзе у хаце курнай
Тчэ жанчына схіліўшыся кросны!

Ды напамні, што час паднявольля
Зьнік у тхляні шэра-туманнай,
Што праменьнямі новае сонца
На прадвесьні ёй зьзяе загнанай...

Што у цемру мінуўшчыны шэрай
Адышла жнейка вечна прыгонная,
І на месцы яе, узьзяньні новым жыцьця
Ўстала жніца свабодных загонаў.

Ўжо ад хатніх турбот векавечных
Ад жніва, ад калыскі дзіцяці
Яе клічуць к сабе усяўладна,—
Яе кліча вялікая праца.

Што на росквіце дзён сьветазорная
З віру бур, завірух, навальніцаў
Яна ўстала магутная, сьмелая,
Яснай долі сваёй будаўніца.

Дык ляці, мая першая песня,
У кужэльную, шэрую вёску.
Гэй, туды, дзе ў гарачае лета
Вецер сьпелым гуляе калосьсем.

Сакавік 1925 г.

Н О Ч

Не шапоча над рэчкай чарот
У лёгкім подыху кволых дрымот...
Хвалі сіняй ракі
Славілі берагі—
Сьпяць...

Явар стан пахіліў над ракой,
Чуць ваду закрануў галіной,
У вясковай красе,
У брыльлянцістай расе
Задрамаў...

Месяц вынырнуў з хмар залатых,
Зазірнуў у люстэрка вады,
Заблукаў у кустох,
У маладзенькіх лістох
Загуляў...

Раптам ветрык узняўся наўсцяж,
Зашасьцеў у карунках лісьця,
Кроплі ясныя рос—
Дыямэнтавых сьлёз
Паскідаў...

Зашумеў ціха, ціха лазьняк,
І дубняк свой голас узняў,
Усё сыціхла ізноў...
Сон над чорнай зямлёй
Панаваў...

БЕЛАРУСЬ

Помню буры агнёвым напевам
Над сялянскаю хатай віхрылі,
Беларусь цёмнавірым павевам,
Бы былінку, да долу хілілі.

Ў туманамі спавітых абшарах
Крыві братняе рэчкі цяклі;
І здавалась, пад цяжкай навалай
Беларусі ўжо зьлічаны дні.

Але не, Беларусь непакорная!
Хіба знойдзеца сіла такая,
Каб навеяла сёньня дні чорныя,
Што учора над ёй панавалі?

Ўжо галоваў ня схіляць болей
Беларусі магутнай сыны,
Калі шчасьце пазналі праз волю,
Калі зьзяюць ясныя дні...

Ліпень 1925 г.

П О М Н Ю

Помню, калісьці ў зялёным бары,
Чуць завілася лісьце дубоў,
Пад чароўныя сьпевы вясны
Мы сышліся з табой.

Ў нашых сэрцах цьвіла, як навокал, вясна
Ў сэрцах поўных надзеі бурлівай...
А вакол калыхалася ў красках трава
Пад сьпеў ветра бадзёра-гульлівы.

Нам завілі квяцісты вянок
Мары з чырвані кветак каханья,
І, калі спавіліся абшары у змрок,
Сэрцы біліся ў шчасьці спатканья...

Але... Дні прашлі, і тужлівая восень
Задыміла ў даліне туманам.
Новы сьпеў празьвінеў сугалосьсем,—
І была я у полі адна...

І калі памярцьвелае лісьце,
Страсянуў вецер з чорных галін,
Сэрца ў смутку забілася ціха,
Бо ня лёгка яго загаіць.

20/X-25 г.

Р А Д А Я...

Рада я ў полі туманна-расістым
Росквіт раньня-зары спатыкаць,
Рада я песьняй бурліва-агністай
Сінюю даль хваляваць...

Люба ў цяпле прамяністага сонца
Твар апрыгожыць расой..
Люба глядзець, як хмар валаконцы
У небе пльвуць чарадой...

Люба мне з ветрам жартліва-ласкавым
З вітрам завесьці гульнію,
Люба з чарота высока-шумлівага
Цешыцца ў сіль-глыбіню...

Люба мне ў полі туманна-расістым
Росквіт раньня-зары спатыкаць,
Люба першыя крокі квяцістай вясны
Песьняю звонкай вітаць!..

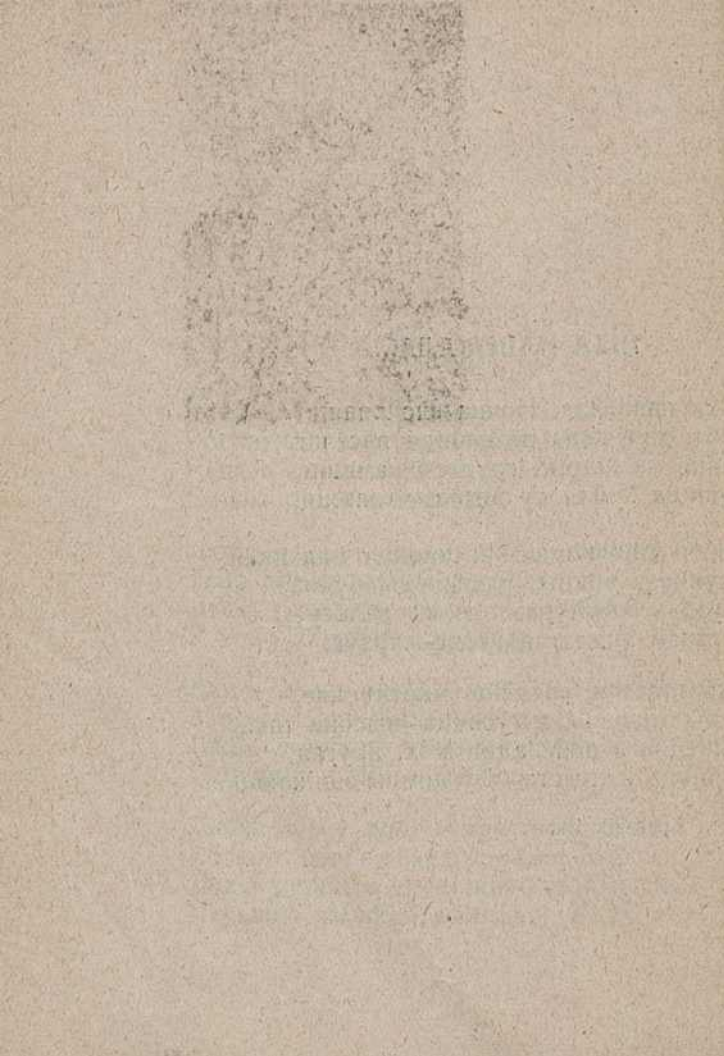
ЦІХА НАВОКАЛА...

Ціха навокала. Ночка вясная,
Нібы дзяўчына да хлопца вясёлага,
Нікне да шэрых грудзей камяніц,
Туліцца ў бляску вясёлым зарніц.

Вецер сарваўшыся ймкнецца маланкай,
Стукне у вокны, у шыльды буяна,
Быццам юнак развясёлы вальсуе,
З ліпай кудлатай гуляе-жартуе.

Неба таемна глядзіць многавокае,
Зоры мігцяць, мітусяцца высока так...
Рынецца з неба адна з іх, другая,
Глянуць іскрыста—і ў цемры знікаюць...

Красавік 1925 г.

ПФЛЯУМБАУМ

АЙ ЧЫНА

Шлях знаёмы, сэрцу мілы,
Зноў спаткаў мяне прыхільна,
Зноў абуджаныя сілы
Да жыцця імкнуцца пільна.

Чырвань радасьці агнёвай
Песьціць твар мой задуменны;
Думкі зноў у мір сталёвы
Працай ўзброены штодзеннай.

Сьветла-сінія часіны
Думкай-чырваньню заняты:
У сэрцы роднае краіны
Ты з пяшчотнасьцю прыняты.

2 сьнежня 1924 г.

НЯ СЬПІЦЦА УНОЧЫ...

Што?! Ня сьпіцца, ня сьпіцца ўночы,
Калі сэрца ня кінула мар:
Дзіўнай сілаю буйна клякоча,
Пекным плёскатам выліцца хоча,
Хто-б стрымаў?..

Ня стрымаеш. Напружанай волі,
Думкі сталай, развагі сьцюдзёнай
Не паслухае сэрца ніколі,
Не аддасць сваёй чырвані-волі
За мільёны.

Чырвань, сіль павучыньнем спавіты...
І кудзеліць шэпт дзьмяных слоў,
Там за плыўкага неба ў блакіце,
У зялёных палёў-аксаміце
Новым.

Праўда шэрая, кінь, пачакай!—
У вадаспадзе, бач, краскі квітнеюць,—
Першых дзён шчасьця ты іх не чапай,
Лёсых галовак у іх ня зрывавай:
Пахаладзеюць.

1 сакавіка 1925 г.

НАВАЛЬНІЦА

Навісьлі хмары брудным рызманом.
Пыл вочы сьціснуў востра, няпрыемна,
Гульлівым лёскатам зьвінелі воды Нёмну,
І бразнуў гром пякучы, патаемны.

Маланка? Не, маланкі ня было:
Яна скрыжалі зрэзала мінулым,
Яна сваё нясьмелае сьвятло
У чырвань-бляск не апранула.

А дрэвы гнуліся і енчылі, стагналі,
Са сьвістам стрэхі млелі саламяныя,
Цымбаліў вецер, дзіка падпявалі
Віхуры рытмамі страшнымі нечаканымі.

І здрыганулася жыцьцё кіпуча, вольна;
Агністым вокам кінула пагляд.
Абліла полымем шляхі зямлі мазольнай,
Абмыла фарбамі бліскучы вадаспад.

Праменьне шчыльна атуліла грудзі,
Паснулі вочы ў радасным сьвятле;
Хай навальніца нашым сьцягам будзе,
Калі жыцьцё зноў зьмены нам прышле.

5 сакавіка 1925 г.

ЗАКРЫНІЧЫЛА СЭРЦА...

Эх, як жудасна-пуста навокала,
Губы паліць гарачай трывогай,
А ў стэпу трава ды пажоўкляя,
І вярблюды ня топчуцца ў ногу.

Арляняты стракочуць і лаюцца,
Чайкі срэбрам прыстым блішчаць,
А удоды ад сонца хаваюцца:
„Вось пячэ: ні лятаць, ні сьпяваць“.

Яшчэ чуцен мне, чуцен цягнічны гул,
Яшчэ бачу я погляд глыбокі:
Сэрца моцна ён жалем крануў,
Шляхам любым паўстаў і далёкім.

Ой, чаму мне так страшна, трывожна,
Сьлёз няма—ня бывае ніколі.
Ці-ж дзяўчыне бяз сэрца няможна?
Ой, даволі кахаць ёй, даволі.

Не, Алесь, я цябе не запомню:
Я у стэпах знайду успамін,
Бо і ў юрце кіргіза бяздомнай
Мы кумыс там пілі на пачын.

Пазіралі на нас кіргізёнкі:
Зацікаўленасьць ў вочках плыла,
А ў паветры маўкліва-нязвонкім
Наша песня нам радасьць нясла.

На руінах мы разам сядзелі,
І вярблюд за мною кульгаў,
А Алесь ўсё сьмяяўся вельмі,
Што й вярблюд чорнабровых кахаў.

Эх, і радасьць мяцежна-віхурная:
І прасторнае жыцьце было.
„Ну, галубка, чаго ты зноў хмурная?“
Ён пытаўся, спусьціўшы вясло.

Ён паехаў. Канчае навуку.
І сустрэне мяне у сябе.
Ой, ты, сэрца, так моцна ня стукай,
Не адказвай дзявочай журбе!

Яшчэ раз мы спаткаемся ў жыцці,
Збоку глянем на шчасье мінулае.
(Эх, дзявочыя сілы крынічаць!).
І скажу: „пра Алеся ня чула я“.

Ой, як жудасна-пуста навокала...
Губы паліць гарчай трывогай,
А ў стэпу трава ды пажоўкляя,
І вярблюды ня топчуцца ў ногу.

20 жніўня 1925 г.

ДОСЬВІТКАМ...

Я ня буду казаць пра гора,
Я ня буду казаць пра сьмех:
У шырокім жыцьцёвым прасторы
Разагнаўся думак разьбег...

І заўсёды купава я думка
Першай прыдзе на кола у стан,
І разгонна крынічыць малюнкі,
Вабіць, кліча да сэрцы паўстанья.

Я ня вораг свайму захапленьню:
Дзе мне радасьць спаткаць—бягу,
Але сёньня яна паасеньням
Жоўта-звонным сустрэне гулам.

І адхіліць чароўную казку,
Што убачыла я на улоньні,
Абаўецца маўклівымі краскамі
І жудой зьмеявой запалоніць.

Дык няхай мая думка прыветная
На ўзбярэжжы жыцьцёвых прастораў
Заблішчыць мне жаданым сьветам
З прывітаньнем вясеньне-бадзёрым!

19 кастрычніка 1925 г.

БРАТУ

Бывае сон аголіць душу:
Крыніц таемных змые гніль,
Штодзенных думак сэнс парушыць,
Жыцццю пакажа новы стыль.

І роснай раніцай поэта,
Абуджаны зьмяёй-вадой,
На сонца гляне зноў з імпэтам,
Зноў аджыве ў ім дарагое.

Каму-ж сказаць аб тым, што плешча.
Ад сэрца ляваю гарачай,
Пякучай кропляй думкі цешыць,
Акордам хвойна-стромкім плача.

Скажу табе я, брат магутны,
Любоўю братняю глыбокай,
І сэнс у словах ледзьве чутных
Ты адшукаеш недалёка.

Скажу аб тым ліхім налёце,
Што атуліў мае жаданьні,
І ў срэбна-ранічным узьлёце
Сустрэў нячутнае змаганьне.

Брат любви! Тяжка мне. Балюча
Зьнішчаюць радасьць кіпці лёсу,
А неба—шэрая ануча—
Ня шле праменя на пракосы.

Шырэй пракос... і постаць сьмерці
Спаліла кветачку душы.
Пашто загінула?! Ня верце:
Не аджыве яна ў цішы.

Бо й цішыня ўсё тая-ж сьмерць
З істужкай вобразаў імглістых,
Там стогну сэрца не павераць,
Ня дасьць адказу пах смалісты.

Ў тваіх вачох, яскравых змрокам,
Не адшукаюць там пакуты,
І слова шчырага здалёку
Не надышлюць душы сагнутай.

Даволі. Дзе блішчэлі сьлёзы—
Цяпер дрыжаць пяшчынкі сьмеху:
У срэбных кропельках бярозы
Знашла я погляд родных стрэхаў.

7 жніўня.
Новаузенск.

Я АДНА НА ДАЛЁКАЙ ЧУЖЫНЕ...

Я адна на далёкай чужыне,
У бязмежжы абшараў стэповых.
Я сумую па роднай краіне,
Па бяздоньні палёў васільковых.

Роўна, гладка, як вокам ня кінь:
Стэп! Крыніца казацкіх паходаў,
Тут прасторай палошчацца сіль
і глядзіцца у плынь срэбных водаў.

Колькі вобразаў моцных і сьмелых
Навяваюць прасторы імглістыя,
Колькі плыняў жывых і дасьпелых
Закрынічваюць радасьць прыступую!

Панясла мяне плынь бескалёрная;
Ціха плешчуцца хвалі панурыя;
Ой, ты, рэчка, сталёва-пакорная,
Супакой майго сэрца віхуры!

І у радасьць бяз шэлесту злоснага
Атулі аксамітнаю пльнью,
За ружовымі думкі кроснамі
Ты чапурыцца гнеўна пакінь.

А нябёсы—поўвыспы ружовыя
Перад Захадам мосьцяць уклони,
І апошні прамень фіялковы
Атуліў мне прыветна далонь.

Урал. 1 жніўня 1925 г.

162130

~~179874.~~

ЗЬМЕСТ

Бандарына.

Стар.

Цэнтам дзіўным	5
• (Слаўны дзянёк...)	7
сакавіка	8
• Завіхурыла сьпевам машына	9
толькі ты	10
а ля	11
• Іе кажы	17

Вішнеўская.

Завіхрылі	21
Да дня жанчыны	23
Ноч	25
Беларусь	27
Помню	28
Рада я	30
Ціха навокала	31

Пфляумбаум.

Айчына	35
Ня сьпіцца ўночы	36
Навальніца	37
• Закрывічыла сэрца	38
Досьвіткам	41
Брату	43
Я адна на далёкай чужыне	45

Бел.

А

1964 г.

Бел. аддзеш

1993

А 140

Цана 20 кап.

Бел.
А.

B00000002 16034